

*Поливода Данило Вадимович,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії держави та
права Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук,
доцент*

ПРАВООХОРОННА ФУНКЦІЯ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

За період незалежності вітчизняні правоохоронні органи вперше зіткнулися з повномасштабним воєнним вторгненням на територію України, а також агресивними проявами екстремізму й тероризму. Для участі в захисті країни залучаються працівники багатьох правоохоронних органів, які в ході виконання службових завдань із захисту незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України виконують різноманітні правоохоронні функції. Саме сьогодні, в умовах воєнного стану, ми повинні переймати світовий досвід у цьому напрямі – досвід складний, але нагально необхідний для збереження незалежності, суверенітету та територіальної цілісності нашої держави [1, с. 12]. Під час воєнного стану порушується ритм життя, з'являється загроза життю та здоров'ю людей, завдається матеріальна шкода, порушується робота органів публічної влади, транспорту, зв'язку, загострюється соціальна напруга, зростає злочинність та інші правопорушення. Для запобігання та припинення негативних наслідків залучаються значні сили органів виконавчої влади і правоохоронних органів у цілому. У воєнний час правоохоронні органи працюють у посиленому режимі: забезпечують діяльність блокпостів, проводять евакуацію населення, перевіряють документи та транспортні засоби, проводять пошук і розслідувану роботу з диверсантами, а також протидіють мародерству [2]. Правоохоронці не можуть виходити за межі дозволеного в засобах своєї діяльності задля забезпечення безпеки населення.

Правоохоронна функція, або функція з установлення й охорони правопорядку, – це діяльність держави щодо забезпечення точного і повного виконання своїх розпоряджень усіма громадянами, організаціями та державними органами. З метою реалізації цієї функції застосовуються різні методи, такі як методи правотворчості та правозастосування (діяльність компетентних органів щодо застосування заходів юридичної відповідальності). Так, О.І. Безпалова до ознак правоохоронної функції держави відносить: а) стабільність (усталеність), що означає постійний характер цієї функції протягом тривалого періоду часу; б) комплексність, що є свідченням наявності абсолютно різнопланових суспільних відносин, стосовно яких має здійснюватися правоохоронна; в) цілеспрямованість та узгодженість (організованість); г) здійснення значною кількістю суб'єктів (органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадськістю); д) пріоритет прав людини, який має бути загальним правовим орієнтиром діяльності держави, спрямованої на гарантування та забезпечення прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина, а також вироблення дієвого механізму їх реалізації; е) управлінський характер (правоохоронна функція держави конкретизує мету державного управління у правоохоронній сфері) [3, с. 134].

На нашу думку, необхідно окремо виокремити питання публічної безпеки, що особливо актуалізуються під час виникнення загроз для громадян країни в умовах війни. На переконання багатьох науковців, поняття «публічна безпека» ще залишається новелою для національного безпекового законодавства. Рольове значення публічної безпеки особливо в умовах воєнного стану простежується також через зв'язок Національної поліції з інститутами громадянського суспільства. Згідно з міркуваннями В.О. Кейдалюк, має бути зворотний зв'язок державних інститутів, зокрема органів Національної поліції, з громадськістю, оскільки правова держава має реагувати на запити і потреби асоційованого громадянства, видавати відповідні законодавчі акти та стежити за їх виконанням. Враховуючи воєнні дії, що відбуваються в Україні, зазначене питання набуває більш пріоритетної ваги. Це зумовлено фактором переорієнтування завдань, що постають перед сучасними правоохоронними органами, вдосконалення

взаємодії органів поліції з інститутами громадянського суспільства [4, с. 106].

Окрім того, під час воєнного стану така ознака правоохоронної функція як комендантська година є необхідною та невід'ємною ланкою в забезпеченні безпеки та громадського порядку в різні періоди. Тобто комендантська година – заборона військовим комендантом у певний час доби і на певний час перебувати на вулицях та у громадських місцях мешканцям певного населеного пункту, де встановлено Президентом України воєнний (надзвичайний) стан з метою встановлення і підтримки громадського порядку, зменшення кількості жертв, ліквідації наслідків техногенної катастрофи, епідемії на час оголошеного в певній місцевості надзвичайного стану.

Забезпечення та дотримання комендантської години здійснюють спеціальні патрулі, до складу яких входять бійці Національної гвардії України, Сил територіальної оборони Збройних сил України, а також працівники Національної поліції України. Такі патрулі мають право, зокрема: затримувати і доставляти в органи або підрозділи Національної поліції осіб, які вчинили або вчиняють правопорушення; застосовувати відповідно до законодавства заходи фізичного впливу, зброю і спеціальні засоби; перевіряти в осіб посвідчення, документи, що посвідчують особу, документи, що підтверджують законність перебування на території України, та перепустки, а в разі їх відсутності – затримувати відповідних осіб і доставляти в органи або підрозділи Національної поліції для встановлення особи; за потреби проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, які ними перевозяться та ін.

Отже, на підставі зазначених ознак правоохоронної функції в умовах воєнного стану поняття публічної безпеки слід розуміти як обов'язковий компонент національної безпеки країни, що має особливий організаційно-правовий механізм, призначений забезпечити ефективну реалізацію людьми, які знаходяться в зоні бойових дій, своїх прав і законних інтересів.

Список використаних джерел

1. Албул С. В., Ніколаєв О. Т., Шелехов А. О. Організація і тактика несення служби на блокпостах в умовах антитерористичної операції: методичні рекомендації. Одеса: ОДУВС, 2014. 34 с.

2. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

3. Безпалова О. І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави : монографія. Харків : НікаНова, 2014. 544 с.

4. Кейдалюк В. О. Деякі аспекти взаємодії Національної поліції України з громадськими об'єднаннями. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. Вип. 5 (40). С. 103–107.

5. Пономарьов С. Поняття та зміст публічної безпеки сектору безпеки і оборони. *Право.ua*. 2017. № 2. С. 111–115.

Прохорчук Валентин Миколайович,
*здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:*
Кривицький Юрій Віталійович,
*доцент кафедри теорії держави та
права Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук,
доцент*

ВОЄННИЙ СТАН І ПРАВА ЛЮДИНИ

Після 24 лютого 2022 р., коли збройна агресія російської федерації проти України набула повномасштабного характеру (а фактично розпочата ще 20 лютого 2014 р.), правові гарантії захищеності прав людини опинилися під загрозою. Вторгнення російських військ на територію України стало причиною введення Президентом України режиму воєнного стану у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України. Указом Президента України № 64/2022 введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 р. строком на 30 діб.

– Указом Президента України від 14 березня 2022 р. № 133/2022 строк дії воєнного стану в Україні продовжено з 05 години 30 хвилин 26 березня 2022 р. строком на 30 діб;

– Указом Президента України від 18 квітня 2022 р.